

Pesti Ügyvéd

2026. nyár

FOLYÓIRAT A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KAMARA TAGJAINAK

· A TARTALOMBÓL ·

Domesztikálni az algoritmust

– 8–9. oldal

A magyar állampolgársági jog peremvidékén

– 12–14. oldal

Pro Excellentia: interjú dr. Bán Péterrel

– 16–17. oldal

· CÍMLAPSZTORI ·

Az out of office tudománya és művészete

Ügyvédek beszélnek arról, hogyan érdemes kikapcsolni az agyunkat és a testünket a közelgő ítélezési szünetben.

Beállítottuk az out of office üzenetet, kikapcsoltuk a céges telefont és elkészítettük a kollégáinktól. Ezek után okkal gondolnánk azt, hogy semmi sem hátráltathat minket nyári szabadságunk önfeledt megélésében. Pár nappal később aztán a vízparton koktélozgatva váratlanul ellenállhatatlan késztetést érzünk arra, hogy ránézzünk a céges leveleinkre, vagy csak röviden egyeztessünk valamelyik fo-

lyamatban lévő ügyről a kollégánkkal. Mégis mitől ennyire nehéz elszakadni a munkánktól, és hogyan tudjuk azt mégis megtenni? Kikapcsolni a munkából nem könnyű, de nem is lehetetlen feladat. Sokat segít, ha fejben is felkészülünk a kiszakadásra és arra, hogy most egy ideig más ritmusban fognak telni a mindennapok, mint az év többi részében.

CIKKÜNK A 3–5. OLDALON

· DR. ELEK GYÖRGY ·

Ügyvéd a jégen

A jogi pályával párhuzamosan a nemzetközi korcsolyasport egyik meghatározó sportdiplomátája lett. Dr. Elek György az International Skating Union alelnökéént a sportág jövőjéért is dolgozik.

– 18–19. oldal

· DR. PÁLVÖLGYI SZILAS ·

A darts nem hazudik

Ha az ember fejben máshol jár, a nyíl azonnal elárulja. Dr. Pálvölgyi Szilas ügyvédként érkezik a dobóvonalhoz, ahol gyerekkori szenvedélyéből mára közösségépítő sport és egyre népszerűbb ügyvédi dartskupa lett.

– 29–31. oldal

· HELYSZÍNI BESZÁMOLÓ · *Elnökök Noszvajon, az ügyvédség jövőjéről* – 10–11. oldal

„Nem együttműködő védelem” – Kaczián Lóránd pályaképe

A 20. század közepének magyar büntetőeljárásai különös kihívás elé állították a védői hivatást.

A koncepciós perek és a politikai nyomás alatt működő rendszer keretei között a védelem mozgástere jelentősen beszűkült, szerepe sok esetben formálissá vált. Ebben a közegben különös jelentősége volt azoknak az ügyvédeknek, akik a korlátozott lehetőségek ellenére is ragaszkodtak szakmai és etikai alapelveikhez. Kaczián Lóránd pályafutása ennek a magatartásnak egyik markáns példája.

Kaczián Lóránd 1914. június 17-én született Budapesten, majd Nagyváradon nevelkedett, ahol 1921 szeptemberétől négy elemi osztályt végzett. 1925 és 1927 között a gödöllői premontrei, majd a debreceni piarista gimnáziumban tanult, tanulmányait a közepes és jó osztályzatok jellemezték. Ekkor alakult ki életre szóló kapcsolata a vívással, melyben versenyeredményeket is elért, és csapatkapitányként részt vett a debreceni diákvívó bajnokságon. 1933. június 16-án a debreceni piarista Szent József Katolikus Gimnáziumban jó eredménnyel érettségizett.¹ 1933 szeptemberétől a budapesti M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója volt, ahol román honosságuként tartották nyilván. Tanulmányait önköltségen folytatta, melyhez édesapja, Kaczián Kálmán nagyváradi ügyvéd és földbirtokos nyújtott támogatást. Az egyetemen még azok közé tartozott, akik Angyal Páltól hallgathattak magyar anyagi büntetőjogot és bűnvádi eljárásjogot. 1937. január 22-én jogtudományi abszolutóriumot szerzett. Doktorrá avatására az egyéves önkéntes honvédségi szolgálat és a részben megismételt szigorlatok miatt csak 1939. december 22-én került sor, „rite” (megfelelt) minősítéssel.²

1936. október 6. és 1937. december 10. között honvédségi szolgálatot teljesített. Önkéntes évét a Róbert Károly körút 49–53. szám alatti Vilmos főherceg laktanyában töltötte, a 101. honvéd légvédelmi tüzér osztály állományában, ahol karpaszományos címzetes tűzmesterré lépett elő. 1937 októbere és 1938 májusa között tartalékos tiszt iskolát végzett, majd a légvédelmi fényszóró osztályhoz helyezték. 1938. november 11-én csapattestével részt vett a kassai bevonuláson, és szolgált a felvidéki, erdélyi és délvidéki mozgósítás alkalmával,

majd 1941. január 1-ével tartalékos zászlóssá nevezték ki.³

1940. február 12-től a Budapesti Ügyvédi Kamara tagjaként a budapesti Első Magyar Általános Biztosító jogügyi osztályának ügyvédjelöltje.⁴ Személyéről – kissé elfogultan – a Nagyvárad című lap a következőképpen számolt be: „egyike azoknak a nagyváradi fiatalembereknek, akik kitűnő képzettségükkel, komoly és sokoldalú tudásukkal és tisztán önerejükől szép és sok reményekkel biztató karrierjüket indították el a fővárosban. Kaczián Lórándra már akkor felfigyeltek, amikor Váradon iskoláit végezte. [...] azóta úgyszólván egyidőben végezte el katonai szolgálatát és szerezte meg kitűnő képesítésű jogi diplomáját.”⁵

1941 decemberében Budapesten feleségül vette Marton Antóniát, Marton Béla országgyűlési képviselő lányát, akivel Nagyváradon szándékoztak családot alapítani. Noha a román állam 1937. február 1-jével „idegen alattvalóként” kiutasította a Román Királyság területéről, szülei kivánságára és Észak-Erdély visszacsatolását követően, 1941. szeptember 1-től ismét Nagyváradon telepedhetett le és Ney Pál ügyvédjelöltjeként dolgozott.⁶ 1943. június 10-én Budapestre utazott és egységes bírói és ügyvédi vizsgát tett, ezt követően június 20-tól nagyváradi ügyvéd. 1943 szeptemberével a Nagyvárad, Hitler Adolf utca 1. szám alatt saját irodát nyitott⁷, majd 1944. május 11-től a jogfosztó rendelkezések értelmében deportált principálisa irodájának gondnoka.⁸

1944. május 8-ával Budapestre költözött, és másnapról a 101. honi légvédelmi tüzérosztály állományában, később a 203. honi légvédelmi fényszóró osztály 1. ütegének parancsnokaként szolgált. Visszaemlékezése szerint „[Csömörön] teljesítettem

szolgálatot, azonban keresztül vittem azt, hogy bár az egész 203. fényszóró osztályt Nyugatra vitték, az én 117 főből álló ütegem teljes egészében Budapesten maradt.”⁹ 1944. december 22-én csapattestét hátrahagyva az ostromot Budapesten, a Rózsadombon élte át; szovjet hadifogságba nem került.

Egy védő az egypártrendszer nyomása alatt

1945. április 25-én igazolási eljárásra jelentkezett a fővárosban, ugyanott június 22-én igazolták és július 1-étől a Budapesti Ügyvédi Kamara tagja. Irodáját a Pannónia utca 25. szám alatt rendezte be. 1945 után meghatározó védővé vált a háborús és népellenes, illetve az egypártrendszer kiépülését kísérő koncepciós büntetőeljárásokban. 1948 májusában Jobbágy Domokos a vele szemben indult büntetőügyre és védelmére így emlékezett vissza: „[Reggel] a házimunkás beadott egy Szabad Nép-et, melynek hatalmas címfeliratai mindnyájunkat alaposan mellbe vágta. [...] »Ki igazolta azt az ügyvédet, aki elvtársaink százainak megkínzóját védeni meri. Vizsgálatot követelünk.« [...] Leszedték a keresztvizet az ügyvédemről [Kaczián Lórándról] [...] Hát öregem, ez nagy baj – kezdte a [visszaemlékezővel együtt fogva lévő] ügyvéd. – Ilyen támadásokra a védők le szoktak mondani és hivatalból fognak egy demokratát kijelölni, aki csak egy tárgyalási figura lesz. [...] Néhány nap múlva ügyvédi beszélőre kísérték. [Kaczián] Első kérdése az volt, hogy olvastam-e a lapokban megjelent támadásokat? Ilyen esetben az a szokás – mondotta –, hogy az ügyvéd lemond. Ő azonban nem teszi, mert meg van róla győződve, hogy egy igaz ügyet véd. [...] Az ügyvéd cellatársam ismerte védőmet és csodálkozásának adott

¹ Karl János (szerk.): A magyar kegyestanítórendi debreceni Calasanzai Szent József Reál gimnáziumának értesítője az 1931–32. iskolai évről. k.n., Budapest, 1932. 67., 72.; Karl János (szerk.): A debreceni kegyestanítórendi róm. kat. Calasanzai Szent József Reál gimnáziumának értesítője az 1932–33. iskolai évről. k.n., Budapest, 1933. 77., 94., 98., ² Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtár és Levéltár (ELTE), Anyakönyvi (származási) lapok; Doctorok származási lapja, 1939–40; Jogtudományi végbizonyítványok és Jogtudományi szigorlatok jegyzőkönyve., ³ HM HIM Központi Irattár (KI) 305/3215 számú személyi okmánygyűjtő (dr. Kaczián Lóránd), ⁴ Budapesti Főváros Levéltára (BFL) IX (Testületek, 1481–1971) 282 (Budapesti Ügyvédi Kamara iratai, 1875–1970) Ü.8519 számú ügyvédi személyi okmánygyűjtő (dr. Kaczián Lóránd), ⁵ Mai nap. Nagyvárad, 1941. január 07. 5., ⁶ Budapesti Közlöny, 1942/3. 14., ⁷ Ügyvédi hír. Magyar Lapok, 1943. szeptember 28. 7.; a Nagyvárad, Hitler Adolf (1940–1944), korábban Uri (–1940), majd jelenleg Ciorogariu (1944–) utca alatt., ⁸ Budapesti Közlöny, 1944/113. 10.; Igazságügyi Közlöny, 1944/5. 229., ⁹ KI 305/3215

kifejezést, hogy a támadások ellenére is merete vállalni a további védelmemet.”¹⁰ Az 1948. június 26-i elsőfokú ítélethirdetésre Jobbágy úgy emlékezett vissza, hogy „[Az] addigi biztonsági érzésemet kezdtem elveszíteni. Különösen mikor láttam az ügyvédem zavarát, akit a közönség közül ugyan csak ócsároltak, fenyegettek. [...] Én oda mentem az ügyvédhez és megkérdeztem, hogy komoly-e a halálos ítélet. Mert arra már el voltam készülve, hogy elítélnek, de hogy halálra, azt gondolni sem mertem. A védő szomorúan intett a fejével.”¹¹

1950 januárjában a Magyar Néphadsereg felhívására – némi iróniával – írt életrajzában a katonai képességeire vonatkozó kérdésre így válaszolt: „[Különös] képességem nincs, de igen jól vívok.” Ugyanezen év májusában személyi okmánygyűjtőjére ceruzával írt politikai minősítést készítettek. Eszerint „[Politikailag] gyengén képzett. Azt lehet mondani, hogy bigott vallásos. Pártnak sem felszabadulás [lásd: 1945] előtt, sem után pártnak tagja nem volt. [...] Polgári gondolkodású. [...] jelenleg önálló ügyvéd, panaszkodik, hogy a kereset napról napra kevesebb.”¹² Bár korábban önálló ügyvéd volt, 1952. január 1-től az állampárt presztalinizációs törekvéseinek és az ügyvédi hivatásrend kollektivizálásának részeként a Budapest V. kerület, Nádor utca 5. szám alatti 14. számú ügyvédi munkaközösségbe osztották be.

Az 1956 októberében a Budapesti Ügyvédi Kamara forradalmi bizottságában vállalt szerepe miatt fegyelmi eljárás indult ellene. Ennek ellenére – amíg lehetősége volt rá – továbbra is eljáró védőként. Sebestyén Mária, a forradalom és szabadságharc résztvevője és ápolónője, az 1957. szeptember 14-én megtartott első tárgyalásra akként emlékezett, hogy „[A] tárgyalásra anyám ügyvédet fogadott, Kaczián Lórándot, akinek sikerült nagyon sok „56-os ítéletéből” levetetnie. A fellebbviteli tárgyalásomra [...] még ott volt a Lóri bácsi, de a rá következő hónapban Tökölre internálták, hogy ne tudjon tovább részt venni az 56-osok védelmében. Háromszor hosszabbították meg az internálását hat-hat hónapra, csak hogy ne legyen szabadlábban és ne tudja az ügyvédi munkáját folytatni.”¹³ Kaczián Lórándot 1958. február 28-án tartóztatták le és internálták, majd egy március 31-én kelt parancssal – mint „[Oszlályidegen] [és] ellenforradalmi ténykedé-

séért Pol. [Politikailag] megbízhatatlan” tartalékos honvédtisztet – lefokozták. 1958. március 15. és augusztus 31. között ideiglenesen felfüggesztették, majd a fegyelmi eljárását megszüntették, ténylegesen egy felülvizsgálatot követően szeptember 1-től alkalmatlannak minősítették az ügyvédi hivatás gyakorlására. Szabadulását követően segéd munkásként dolgozott, majd az Építésügyi Minisztérium Építőanyagipari Központi Kutató Intézetében helyezkedett el főelőadóként.

Visszatérés és szakmai kiteljesedés

Felülvizsgálatot követően, 1962. augusztus 9-én az alkalmatlanságát megállapító határozatot hatályon kívül helyezték, és szeptember 1-ével visszajegyezték a ka-

marai névjegyzékbe. 1979. június 16-ával történt nyugdíjazásáig a Budapest XVII. kerület, Földműves utca 5., majd X. kerület, Állomás utca 2. szám alatti 24. számú ügyvédi munkaközösség tagja. Ismert és elismert védő volt, akit „[A] forradalom után internáltak, alig néhány éve térhetett vissza az ügyvédi pályára. Mégis rejtőzködés nélkül vállalta a tiszta elveket.”¹⁴ Kis János az 1973 októberé és 1974. januárja közötti „»Darabbér« per” védőjéről úgy emlékezett meg, hogy Haraszti Miklós „[Védője], dr. Kaczián Lóránd, egy régivágású úriember, szintén kiválóan szerepelt, a sajtószabadság elleni támadásként ítélte el az eljárást, ami nem volt szokás akkoriban”¹⁵, illetve az eseményeket Haraszti

is akként idézte fel, hogy „[Fantasztikus] ügyvédem volt, Kaczián Lóránd. Miután kéziratban elolvasta a könyvet, ezekkel a szavakkal vállalta el az ügyet: fiatalember, gratulálok, ön elkövette a bűncselekményt, de azért, ha megengedi, én úgy fogom védeni, mintha ártatlan lenne.”¹⁶

Az eljárás a magyar demokratikus ellenzék és a szamizdat irodalom egyik kulcsmomentumává vált. Hatása túlmutatott az 1970-es éveken, mert Haraszti érvelésében „[Azt] mondtam magamnak: erre az ügyvédre éheztem. Amikor végül nyolchavi felfüggesztett börtönre ítélték, azt mondtam neki: gratulálok, történelmet csinált. Kaczián értette, hogy nem az enyhe ítéletről beszélék. Új korszak kezdődött a hatalom és a polgárok viszonyában: egy ügyvéd akart és mert nyerni egy politikai perben. Nyert, hiszen gyakorlatilag törvényesítette az új keletű divatot, a nem kívánatos gondolatok terjesztését. [...] Kaczián tudta, hogy a pert [szovjet mintára] elsőnek szánják az új magyar szériában. Neki köszönhetően mégis ez lett az utolsó íróper Magyarországon. Kacziánnak köszönhetette a hetvenes évek értelmisége, hogy szabadlábban körözhette kéziratgyűjteményeit.”¹⁷

Egy életpálya mérlege és hatása

1990. szeptember 17-én a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöksége első alkalommal döntött az Eötvös Károly-díj odaítéléséről. Az elnöki előterjesztésben eredetileg négy nyugdíjas ügyvéd szerepelt, melyet kézirással egészítettek ki egy ötödik névvel: Kaczián Lórándéval.¹⁸ 1990. október 13-án az évi rendes közgyűlésen a díjat „a büntetőügyekben kifejtett áldozatos munkájáért és életművéért” indokolással ítélték oda neki, bár személyesen átvenni nem tudta.

Kaczián Lóránd 1998. február 8-án hunyt el Budapesten. Életpályája és védői működése hozzájárult ahhoz, hogy – ahogyan Haraszti Miklós nekrológia fogalmazott – „[Ez] a hang lehetetlenné tette Magyarországon a politikai pereket. Többé nem számíthatott a hatalom együttműködő, megfélemlített védelemre. Kaczián áthozta a közvéleményt a korláton. Jogerőre emelte a szolidaritást. A többi már csak politika volt.”¹⁹

SZERZŐ:

Dr. Dávid Ferenc

¹⁰ Jobbágy Domokos: Az ő foglyuk voltam. Magyar Napló – Integratio, Budapest – Bécs, 2024. 134-136., ¹¹ Jobbágy 2024. 142-143., ¹² KI 305/3215, ¹³ Sebestyén Mária: „Aki vérzik, azt el kell látni.” In: Bindorffer Györgyi, Gyenes Pál (szerk.): Pesti utca – 1956. Válogatás a fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Századvég Kiadó – 1956-os Intézet, Budapest, 1994. 147., ¹⁴ Haraszti Miklós: Dr. Kaczián. Népszabadság, 1998. április 06. 12., ¹⁵ Kis János: Szabadságra ítélve. Életrajzi beszélgetések Meszerics Tamással és Mink Andrással. Kalligram Kiadó, Budapest, 2021. 162., ¹⁶ Czene Gábor: „Gratulálok, ön elkövette a bűncselekményt” – Interjú Haraszti Miklóssal. Népszava, 2023. szeptember 30. 5., ¹⁷ Haraszti 1998. 12., ¹⁸ BÜK 1990. Eln. 465/2., 465/7. 1-2., ¹⁹ Haraszti 1998. 12.